

Chefsjustitieombudsmannen
Claes Eklundh**Anmälan mot Polismyndigheten i Södermanlands län och åklagare vid
Åklagarmyndigheten i Linköping för långsam handläggning av en
förundersökning**

Anmälan

I en anmälan till JO, som kom in den 30 maj 2002, framförde AA kritik mot bl.a. Polismyndigheten i Södermanlands län. Enligt anmälan hade hon gjort en polisanmälan om olaga hot och sedan fått besked om att det inte skulle bli något åtal eftersom brottet var preskriberat. Till anmälan fogades en underrättelse från Åklagarmyndigheten i Linköping, åklagarkammaren i Eskilstuna.

Utredning

Polismyndighetens handlingar i ärendet K4120-00 granskades. Av dessa framgick bl.a. följande. Polisanmälan om olaga hot och skadegörelse kom in till polismyndigheten den 26 februari 2000. Samma dag inleddes förundersökning av polismyndigheten. Den 1 mars 2000 hölls förhör med en misstänkt person. Dagen därpå övertog åklagare ledningen av förundersökningen. Målsägandeförhör hölls den 19 april 2000 och den 5 februari 2002. Ytterligare ett förhör med den misstänkte hölls den 3 mars 2002. Förundersökningsprotokollet sammanställdes den 2 maj 2002.

Av den till anmälan bifogade underrättelsen framgick att kammaråklagaren BB i maj 2002 beslutade att inte väcka åtal i ärendet eftersom brottet var preskriberat.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande angående handläggningen av ärendet. Polismyndigheten kom in med ett yttrande jämte upplysningar från rättsenheten.

Av upplysningarna framgick bl.a. följande. Vid kontroll i RAR-systemet kunde konstateras att det fanns 36 anmälningar från de inblandande parterna under tiden 2000-2001. Vissa av dessa anmälningar hade lagts ned av åklagaren och andra har gått till åtal. Det nu aktuella ärendet K4120-00 lades ned av kammaråklagare BB den 13 maj 2002 med motiveringen preskriberat. Ur straffmätningssynpunkt torde det inte ha någon betydelse om den misstänkte blir fälld för två

eller tre tillfällen av olaga hot. Rent allmänt kan sägas att det inte är lätt att slutföra en förundersökning i ett ärende när förundersökningen ständigt tillförts nya anmälningar och motanmälningar. Speciellt svårt är det om de tillförda ärendena är av samma brottstyp och handlar om i princip samma brott. Dessutom kan det kompliceras av att kontrahenterna flyttar till eller får arbete i andra kommuner så att hämningsinstitutet blir svårhanterbart.

Polismyndigheten anförde att förundersökningen enligt polismyndighetens bedömning, med hänsyn till rådande omständigheter, hade bedrivits med den skyndsamhet man rimligen kan begära.

Åklagarkammarens i Eskilstuna diarieblad i ärendet C10-391-00-1 granskades.

Ärendet remitterades därefter till Åklagarmyndigheten i Linköping för upplysningar och yttrande angående handläggningen av åklagarkammarens i Eskilstuna handläggning av det aktuella ärendet, varvid särskilt skulle anges vilka åtgärder som åklagaren vidtagit för att driva ärendet framåt. Åklagarmyndigheten kom in med ett yttrande till vilket hade fogats upplysningar lämnade av kammaråklagaren BB.

BB

Ärendet C-10-391-00 aktualiserades vid Åklagarkammaren den 17 februari 2000 och har förutom K4120-00, som avsåg olaga hot och skadegörelse, omfattat anmälningar om olaga hot, ofredande, skadegörelse, brott mot besöksförbudslagen, egenmäktighet med barn och misshandel.

Den 11 november 2000 beslutade extra åklagare CC, som under en tid förstärkte på Åklagarkammaren på grund av den höga arbetsbelastningen och då handlade ärendet, att lägga ner förundersökningen beträffande ett flertal anmälningar angående bland annat olaga hot, skadegörelse, misshandel, överträdelse av besöksförbud och egenmäktighet med barn med motiveringen att brott inte kunde styrkas samt att brott inte förelåg.

I de ärenden som återstod skickades påminnelser till polisen. Den första påminnelsen skickades den 15 januari 2001 och därefter den 20 mars 2001, den 18 september 2001 och den 16 november 2001. Den 4 december 2001 svarade polisen att ärendet skulle kunna redovisas i mitten av januari 2002. Om så hade blivit fallet hade ett beslut kunna tagits innan ärendet hade preskriberats vilket skedde den 24 - 26 februari 2002. Ärendet redovisades emellertid inte från polisen förrän den 6 maj 2002, efter ytterligare en påminnelse, varvid jag den 7 maj 2002 beslutade att inte väcka åtal på grund av preskription. Åtal för olaga hot, ofredande och överträdelse av besöksförbud väcktes den 6 juni 2002 efter viss komplettering av förundersökningen.

Vad avser det olaga hotet i K4120-00 är min bedömning att beslutet blivit att åtal inte hade väckts då brott inte kunde styrkas.

Sammanfattningsvis har fyra påminnelser skickats till polisen under perioden den 15 januari 2001 - den 16 november 2001 men polisen har trots detta inte redovisat ärendet. Under den aktuella tiden har såväl Polismyndigheten som Åklagarkammaren i Eskilstuna varit hårt arbetsbelastade varför det saknas anledning att tro att ytterligare påminnelser från Åklagarkammarens sida hade lett till att polisen gjort en annan prioritering.

Åklagarmyndigheten

Det aktuella målet har omfattat ett tjugotal brottsmisstankar av olika slag vilket slutligen resulterat i att åtal väckts i sex fall genom beslut av kammaråklagaren BB den 6 juni 2002. Såvitt avser anmälan K4120-00 avseende olaga hot och skade-

görelse har dessa inte lett till åtal eftersom utredningen redovisats först i maj 2002 då dessa brott redan var preskriberade.

Det är naturligtvis rent generellt sett inte acceptabelt att brottsutredningar tar en sådan tid att de misstänkta brotten hinner preskriberas. Åklagaren har i detta avseende naturligtvis ett ansvar för att försöka driva utredningen framåt så att en bedömning kan göras i sak om åtal skall väckas eller inte. I detta fall har åklagaren ett flertal gånger avgivit påminnelser till polisen och det har inte hjälpt. Hade då åklagaren kunnat göra mera? Det är svårt att bedöma nu i efterhand. Den nu aktuella brottanmälan är förvisso inte den enda som polisen i Eskilstuna haft att hantera under den nu aktuella tiden. De prioriteringar som i utredningshänseende gjorts i den polisiära organisationen undandrar sig min bedömning. Jag kan inte med fog hävda att den varit felaktig i det nu aktuella fallet. Ytterligare påminnelser utöver de fyra som gjorts hade knappast lett till annat resultat. Jag kan bara konstatera att i det nu aktuella fallet har preskription inträtt samtidigt som en stor mängd andra utredningar – gällande såväl allvarligare som mindre allvarlig brottslighet än den nu aktuella – lett till lagföring.

AA kommenterade remissvaren.

Kopior av de påminnelser som BB hade skickat till polisen inhämtades från åklagarmyndigheten.

Bedömning

En förundersökning skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning skall den läggas ned (23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Av utredningen framgår att den här aktuella förundersökningen rörde olaga hot och skadegörelse som påstods ha ägt rum i slutet av februari 2000. I denna vidtogs inga utredningsåtgärder mellan den 19 april 2000 och den 5 februari 2002. Ärendet låg således obearbetat under drygt ett år och nio månader. Förundersökningen lades ned på grund av preskription i maj 2002. De anmälda gärningarna hade emellertid preskriberats redan i slutet av februari 2002. Ett förhör med den misstänkte hölls i början av mars 2002, varvid denne delgavs misstanke om de då preskriberade brotten.

Jag kan mot denna bakgrund inte dela polismyndighetens uppfattning att utredningen bedrivits med den skyndsamhet som man rimligen kan begära. Jag är visserligen medveten om att arbetssituationen vid flera polismyndigheter under senare år blivit ansträngd och att man bl.a. därför måste prioritera vissa ärenden framför andra. Enligt min mening är det emellertid inte acceptabelt att ett ärende blir liggande under mer än ett år och nio månader utan att några utredningsåtgärder vidtas i det, och det är självfallet än mindre godtagbart att ett ärende ligger så lång tid att brottet hinner preskriberas. Det får vidare naturligtvis inte inträffa att polisen, efter det att preskription har inträtt, håller ett förhör med den misstänkte och därvid delger denne misstanke om de preskriberade brotten. Polismyndigheten kan således inte undgå kritik för det inträffade.

Ansvar för förundersökningen i dess helhet vilar på undersökningsledaren. Han skall se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara. Undersökningsledaren skall också ge den som biträder

honom behövliga direktiv för arbetet (1 a § andra stycket förundersökningskungörelsen).

BB har anfört att hon skickade påminnelser den 15 januari 2001, den 20 mars 2001, den 18 september 2001 samt den 16 november 2001 till polismyndigheten. I dessa påminnelser efterfrågades vad som hade hänt i ärendet och när utredningen beräknades bli färdig. I den sista påminnelsen angavs också att BB inte hade erhållit något besked med anledning av de tidigare påminnelserna. Av hennes yttrande framgår vidare att hon i december 2001 fick beskedet att ärendet skulle kunna slutredovisas i mitten av januari 2002. Åklagarmyndigheten har framhållit att det är svårt att i efterhand bedöma om ytterligare insatser från åklagarens sida hade hjälpt men stannat för att ytterligare påminnelser knappast hade lett till annat resultat.

Det är naturligtvis svårt att i efterhand slå fast att ett alternativt förfaringsätt hade lett till ett annat resultat. Enligt min mening borde BB emellertid, redan efter det att hon sänt ett par påminnelser som inte fått önskad effekt, ha insett att det inte var tillräckligt med skriftliga påminnelser, och detta särskilt med tanke på att hon över huvud taget inte fått något svar från polisen på sina förfrågningar. En åklagare bör i en sådan situation inte nöja sig med att bara ånyo skriftligen påminna polisen om att ärendet ännu inte har redovisats. BB borde i det uppkomna läget exempelvis ha personligen kontaktat utredaren eller dennes chef för att efterhöra vilka utredningsåtgärder som vidtagits i ärendet samt för att påminna om att tidpunkten för preskription närmade sig. Genom en sådan kontakt görs polisen på ett tydligt sätt uppmärksam på tidsfaktorn, och den innebär också att utredaren påminns om preskriptionsrisken och om att inga ytterligare utredningsåtgärder skall vidtas sedan preskription har inträtt. Som har nämnts i det föregående ingår det i undersökningsledarens övergripande ansvar för förundersökningen att se till att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara. Hit hör självfallet att vidta de åtgärder som krävs för att en misstänkt inte skall höras och delges misstanke om brott som redan är preskriberade.

Av det nu sagda följer att inte heller åklagaren kan undgå kritik för sin handläggning av förundersökningen.

Ärendet avslutas.